

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 26.6.2002
KOM(2002) 341 lopullinen

2002/0136 (CNS)

KOMISSION TIEDONANTO

Euroopan työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu – uudistumisen ja muutoksen taustavoima

Ehdotus:

NEUVOSTON PÄÄTÖS

kasvua ja työllisyyttä käsittelevän kolmikantakokouksen perustamisesta

(komission ehdottama)

KOMISSION TIEDONANTO

Euroopan työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu – uudistumisen ja muutoksen taustavoima

Ehdotus:

NEUVOSTON PÄÄTÖS

kasvua ja työllisyyttä käsittelevän kolmikantakokouksen perustamisesta

SISÄLLYSLUETTELO

Tiivistelmä	4
Johdanto	6
1. Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu – ratkaisu parempaan hallintotapaan.....	7
1.1 Työmarkkinaosapuolten kuulemisen parantaminen.....	8
1.2 Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun tekeminen tunnetummaksi	10
1.3 Työmarkkinaosapuolten aseman vahvistaminen.....	10
1.3.1 Yhteisön taso.....	11
1.3.2 Jäsenvaltioiden taso.....	11
1.3.3 Paikallistaso	11
1.3.4 Yritysten taso	12
2. Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu – taloudellisten ja yhteiskunnallisten uudistusten taustavoima	12
2.1 Luodaan rakenteet kolmikantaneuvotteluille	13
2.2 Vahvistetaan työmarkkinaosapuolten osallistumista Lissabonin strategian eri osa- alueisiin	14
2.3 Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun laajentaminen ja syventäminen	16
2.3.1 Neuvotteluiden aseman ja soveltamisalan laajentaminen.....	16
2.3.2 Alakohtainen vuoropuhelu	17
2.3.3 Alojen välinen työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu	18
2.4 Seurannan ja täytäntöönpanon parantaminen.....	18
2.4.1 Suuntaviivat tai toimintapuitteet	19
2.4.2 Perustamissopimuksen 139 artiklan mukaiset sopimukset	19
3. Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu ja laajentuminen: ratkaiseva haaste unionille	20
3.1 Vuoropuhelun ja sen osapuolten vahvistaminen.....	20

3.2	Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun aseman kehittäminen liittymistä edeltävässä strategiassa	21
3.3	Eri elinten mukauttaminen	21
4.	Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun kansainvälinen ulottuvuus.....	22
4.1	Kahdenväliset ja alueelliset suhteet	22
4.2	Monenväliset suhteet.....	23
Liitteet		24
Ehdotus:NEUVOSTON PÄÄTÖS kasvua ja työllisyyttä käsittelevän kolmikantakokouksen perustamisesta		30

KOMISSION TIEDONANTO

Euroopan työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu – uudistumisen ja muutoksen taustavoima

Tiivistelmä

Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu ja työmarkkinasuhteiden laatu ovat eurooppalaisen yhteiskuntamallin keskipisteessä. Eurooppa-neuvostoissa ja sosiaaliasioita käsittelevissä edellisissä huippukokouksissa Laekenissa ja Barcelonassa valtion ja hallitusten päämiehet, työmarkkinaosapuolet sekä komissio ovat korostaneet, että kaikilla tasoilla tapahtuvalla työmarkkinaosapuolten vuoropuhelulla on merkittävä asema uudistusten ja muutosten edistämisessä unionissa ja ehdokasmaissa.

Perustamissopimuksessa annetaan komissiolle tehtäväksi edistää ja tukea työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua yhteisön tasolla. Tässä tiedonannossa komissio esittää näkemyksiään vuoropuhelun tulevaisuudesta sekä ratkaisuna laajentuneen unionin parempaan hallintotapaan että taustavoimana taloudellisille ja sosiaalisille uudistuksille. Komissio esittää konkreettisia toimenpiteitä, joilla pyritään vahvistamaan työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun eri tasoja ja muotoja. Tämä lähestymistapa on saanut vaikutteita työmarkkinaosapuolten kannanotosta Laekenin Eurooppa-neuvostolle sekä työmarkkinasuhteita käsittelevän korkean tason työryhmän pohdintoista.

1. Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu on onnistuneiden **taloudellisten ja yhteiskunnallisten uudistusten taustavoima**. Lissabonin strategiassa korostetaan vuoropuhelun asemaa Euroopan tärkeimpien haasteiden – ammattitaidon ja pätevyyden vahvistamisen, työn organisoinnin nykyaikaistamisen, tasa-arvon ja monimuotoisuuden edistämisen sekä aktiivista ikääntymistä käsittelevän politiikan kehittämisen – käsittelyssä. Työmarkkinaosapuolten neuvottelut ovat sopivin tapa käsitellä nykyaikaistamiseen ja muutoksenhallintaan liittyviä kysymyksiä.

Tähän liittyen tiedonannossa

- kehotetaan Euroopan työmarkkinaosapuolia kehittämään edelleen itsenäistä vuoropuheluaan ja laatimaan yhteisiä työohjelmia, mikä tuotiin esiin Laekenin kannanotossa ja mitä valtioiden ja hallitusten päämiehet Barcelonan Eurooppa-neuvostossa tukivat
- kehotetaan työmarkkinaosapuolia panemaan täytäntöön Barcelonan Eurooppa-neuvoston esittämä pyyntö laatia vuosittain selvitys toiminnastaan
- tuetaan työmarkkinaosapuolten ja yhteisön toimielinten neuvotteluiden vahvistamista talous- ja sosiaalipolitiikan alalla ja ehdotetaan uuden kolmikantakokouksen perustamista; tarkoituksena on keskittyä työmarkkinaosapuolten toiminnassa Lissabonin strategiaan
- toivotaan työmarkkinaosapuolten tiiviimpää osallistumista avoimeen koordinoitimenetelmään; tämä koskee esimerkiksi työmarkkinaosapuolten kuulemista ennen työllisyyden suuntaviivoja koskevan ehdotuksen laatimista, jotta niiden panos voitaisiin ottaa paremmin huomioon

- kehoitetaan lisäämään työmarkkinaosapuolille tarkoitettua teknistä apua, jotta ne voisivat raportoida työllisyyden suuntaviivojen täytäntöönpanosta.
2. **Laajentuneen unionin parempi hallintotapa** edellyttää kaikkien toimijoiden osallistumista päätöksenteko- ja täytäntöönpanoprosessiin. Työmarkkinaosapuolilla on ainutlaatuinen asema kansalaisyhteiskunnassa, koska ne pystyvät parhaiten käsittelemään työhön liittyviä kysymyksiä ja neuvottelemaan sitovia sopimuksia. Tiedonannossa tehdään joukko konkreettisia ehdotuksia, joilla pyritään parantamaan työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun asemaa eurooppalaisessa hallintotavassa, vahvistamaan jäsenvaltioiden ja yhteisön tason välistä yhteyttä sekä tekemään paremmin tunnetuksi Euroopan tason työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun tuloksia. Tällaisia ehdotuksia ovat esimerkiksi seuraavat:
- järjestetään Euroopan työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua käsitteleviä konferensseja
 - järjestetään jäsenvaltioissa pyöreän pöydän keskusteluja
 - parannetaan työmarkkinaosapuolten kuulemista yhteisön aloitteista, joilla pyritään parantamaan yhteisön lainsäädännön laatua ja varmistamaan, että se vastaa kaikkien asiaan liittyvien tahojen tarpeisiin.
3. **Valmistautuminen laajentumiseen.** Tiedonannossa tuodaan esiin työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun keskeinen rooli ja sen heikkoudet ehdokasmaissa. Viime vuosikymmenen aikana on edistytty paljon yhteisön ohjelmien ja aloitteiden tuella, mutta paljon on vielä tehtävä ehdokasmaiden työmarkkinaosapuolten toimintakyvyn vahvistamiseksi ja saamiseksi mukaan liittymisprosessiin. Tiedonannossa kartoitetaan prosessin tukemiseen tarkoitettuja nykyisiä ja uusia toimenpiteitä.

JOHDANTO

Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu tunnustetaan keskeiseksi osaksi eurooppalaista yhteiskuntamallia ja kehitystä samoin kuin laadukas sosiaalinen suojelu, investoinnit koulutukseen ja ammattipätevyyteen sekä uudistukset, joilla pyritään saamaan talous dynaamisemmaksi¹. Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun asema perustuu sen omintakeiseen ja korvaamattomaan luonteeseen: työmarkkinaosapuolet edustavat suoraan työelämään liittyviä etuja ja kysymyksiä työoloista jatkokoulutukseen ja palkkatason määrityksiin asti. Lisäksi ne pystyvät käymään itsenäisesti neuvotteluja, joiden tuloksena voidaan tehdä työehtosopimuksia kaikista näistä seikoista.

Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu on osa Euroopan historiaa ja piirre, joka erottaa unionin useimmista maailman alueista. Eri muodoissaan eri jäsenvaltioissa se on osa sekä demokraattista hallintotapaa että talous- ja sosiaalipolitiikan nykyaikaistamista, jota koskeva toiminta määritellään Lissabonin strategiassa seuraaviksi kymmeneksi vuodeksi.

Lissabonissa määriteltyjen strategisten päämäärien – täystyöllisyyden ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden – saavuttaminen perustuu suurelta osin kaikilla tasoilla toimivien työmarkkinaosapuolten toimiin. Työmarkkinaosapuolet pystyvät parhaiten vastaamaan strategian keskeiseen haasteeseen, **muutoksen positiiviseen hallintaan**, jonka avulla voidaan sovittaa yhteen yrityksille välttämätön joustavuus ja työntekijöille välttämätön turvallisuus etenkin nyt, kun talous on merkittävien rakennemuutosten kourissa. Tavoitteellisella ja aktiivisella työmarkkinaosapuolten vuoropuhelulla on oltava keskeinen asema myös näihin haasteisiin annettavissa vastauksissa, koska se on joustava, tehokas ja konflikteja välttävä menetelmä, jolla pystytään poistamaan esteitä nykyaikaistamisen tieltä. Barcelonassa maaliskuussa 2002 kokoontunut Eurooppa-neuvosto kehotti tämän vuoksi työmarkkinaosapuolia ottamaan toiminnassaan – niin alakohtaisella kuin alueellisellakin tasolla – huomioon nämä tavoitteet etenkin monivuotisen työohjelman laatimisen kautta. Työmarkkinaosapuolten asemaa pönkittävät merkittävät saavutukset: Euroopan tasolla käytyjen neuvottelujen tuloksena on jo saatu aikaan sopimukset vanhempainlomasta, osa-aikaisesta työstä, määräaikaisista työsopimuksista sekä etätyöstä. Niiden roolia olisi kuitenkin vielä kehitettävä, koska työllisyyttä, talouspolitiikkaa ja sosiaalista suojelua koskevien neuvotteluiden alalla on otettu uusia kehitysaskelaita ja koska taloudellisen ja sosiaalisen uudistusstrategian täytäntöönpanoon osallistumista varten on määritelty uusia muotoja etenkin työllisyyspolitiikan Euroopan laajuisen koordinoinnin puitteissa.

Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu on liikkeellepaneva voima Euroopan talouden ja yhteiskuntamallin uudistuksessa, ja se on vakiinnuttanut keskeisen ja omaperäisen asemansa Euroopan **demokraattisessa hallintotavassa**. Työmarkkinaosapuolten aktiivista osallistumista unionin ja sen toimielinten päätöksentekoprosessiin olisi vahvistettava, kuten eurooppalaista hallintotapaa koskevassa valkoisessa kirjassa² kehoitetaan, koska perustamissopimukseen sisällytettiin vuonna 1992 vahvistettu kuulemismenettely. Tämä on erityisen tärkeää tulevan laajentumisen kannalta, koska työmarkkinaosapuolten ja itsenäisen vuoropuhelun asema ehdokasmaissa on edelleen suhteellisen heikko etenkin alakohtaisella tasolla, ja tällä saattaa olla vaikutusta laajentuneen unionin hallintotapaan.

Lisäksi työmarkkinaosapuolten mukaan ottaminen on *Euroopan unionin suunnitelmaa* koskevan tiedonannon mukainen, jossa komissio katsoi, että yksi unionin perustehtävistä on

¹ Barcelonan Eurooppa-neuvoston päätelmät, kohta 22.

² KOM(2001) 428 lopullinen.

vahvistaa taloudellisen ja yhteiskunnallisen kehityksen mallia niin, että taataan sekä vauraus että yhteisvastuullisuus.

Näiden Euroopan kannalta ratkaisevien haasteiden edessä komissio on tietoinen sille perustamissopimuksen mukaan kuuluvasta erityisvastuusta, jonka mukaan sen tehtävänä on *edistää työmarkkinaosapuolten kuulemista yhteisön tasolla ja toteuttaa kaikki tarvittavat toimenpiteet näiden osapuolten vuoropuhelun helpottamiseksi*³. Tämä tiedonanto perustuu perusteelliseen pohdintaan, jossa ovat olleet mukana työmarkkinasuhteiden alan asiantuntijat ja toimijat, sekä työmarkkinaosapuolten kannanottoihin:

- Komissio perusti vuonna 2001 *työmarkkinasuhteita käsittelevän korkean tason työryhmän*, jonka tehtävänä oli tutkia työmarkkinasuhteiden uudistamiseen liittyviä haasteita ja välineitä. Ryhmä jätti raporttinsa helmikuussa 2002.
- Laekenissa kokoontuneelle sosiaaliasioiden Eurooppa-neuvostolle jätetyssä yhteisessä kannanotossa eurooppalaiset työmarkkinaosapuolet määrittelivät puitteet työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun uutta vaihetta varten. Tarkoituksen on rationalisoida neuvotteluja niin, että ne käytäisiin yhdellä foorumilla (kasvua ja työllisyyttä käsittelevässä kolmikantakokouksessa), ja vahvistaa kahdenvälisiä neuvotteluja hyväksymällä työohjelma.

Euroopan tason työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu on risteyskohdassa. Sillä on huomattava toiminta-ala, jota vielä lisäävät tuleva laajentuminen ja siihen liittyvät seikat. Vuoropuheluun sisältyy myös osallistumiseen ja vastuuseen liittyviä arvoja, jotka perustuvat vankasti juurtuneisiin kansallisiin perinteisiin ja tarjoavat riittävät puitteet hallitulle nykyaikaistamiselle – myös ehdokasmaissa. Jotta työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu saavuttaisi tämän aseman Euroopan tasolla, sen on laajennettava käytäntöjään, monimuotoistettava toimintakeinojaan ja hyödynnettävä täysimittaisesti koko neuvottelualueita. Tässä tiedonannossa esitellään suunnat työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun vahvistamiseksi laajentuneessa Euroopassa.

1. TYÖMARKKINAOSAPUOLTEN VUOROPUHELU – RATKAISU PAREMPAAN HALLINTOTAPAAN

Kansalaisyhteiskunnan toimijoiden joukossa työmarkkinaosapuolilla on erityisasema ja erityisvaikutusta⁴, jotka johtuvat niiden käsittelemien *työmaailmaan* liittyvien kysymysten ja etujen luonteesta. Työolot, palkanormien määrittely, etenkin uuteen teknologiaan liittyvä täydennyskoulutus sekä työn ja työajan organisointi joustavuuden ja turvallisuuden sovittamiseksi yhteen ovat joitakin esimerkkejä aiheista, joita työmarkkinaosapuolilla – työntekijöiden ja työnantajien edustajilla – on valtuudet käsitellä. Lissabonin strategia perustuu talous- ja sosiaalipolitiikan yhdistämiseen, ja sen täytäntöönpanolla laajennetaan ja uudistetaan aihepiiriä, joka kuuluu työmarkkinaosapuolten erityisvastuulle. Työmarkkinaosapuolilla on lisäksi perustamissopimuksessa tunnustettu oikeus käydä *itsenäistä työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua* eli neuvotella itsenäisesti sopimuksia, joista tulee oikeudellisesti sitovia normeja. Juuri tämä oikeus neuvotella sopimuksia asettaa työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun erityisasemaan. Työmarkkinaosapuolille voidaan lisäksi – niiden pyynnöstä – antaa tehtäväksi direktiivien täytäntöönpano kansallisella tasolla. Tällaisiin direktiiveihin sisältyy usein säännöksiä, joiden perusteella niitä voidaan mukauttaa kansallisiin erityistilanteisiin.

³ EY:n perustamissopimuksen 138 artiklan 1 kohta.

⁴ Eurooppalaista hallintotapaa koskeva valkoinen kirja, sivu 18.

Eurooppalaisten organisaatioiden välillä on käyty itsenäistä vuoropuhelua vuodesta 1985, jolloin avattiin todellinen eurooppalainen neuvottelualue. Maastrichtin sopimuksen voimaantulo merkitsi uutta vaihetta, jolla institutionalisoitiin työmarkkinaosapuolten osallistuminen yhteisön sosiaalialan lainsäädännön laatimiseen. Työmarkkinaosapuolten vuoropuheluun kuuluu tänään kaksi olennaista tekijää: kuuleminen ja neuvottelemine.

Komissio tukee vuoropuhelun kehittämistä muiden kansalaisyhteiskunnan toimijoiden, etenkin kansalaisjärjestöjen, kanssa. Eurooppalaista hallintotapaa koskevan valkoisen kirjan jälkeen komissio antoi 5. kesäkuuta 2002 tiedonannon *kuulemiseen sovellettavista yleisistä periaatteista ja vähimmäisvaatimuksista*, jossa käsitellään kansalaisyhteiskuntaa ja tarkennetaan kuulemisprosessin alat, toimijat ja prosessia koskeva seuranta. Kuulemisprosessilla vastataan lisääntyviin vaatimuksiin päätöksentekoprosessiin osallistumisesta, ja sen avulla voidaan ottaa paremmin huomioon kaikki ongelmien näkökohdat, koska siinä ovat mukana kaikki asiaan liittyvät osapuolet.

Työmarkkinaosapuolten olisi kehitettävä aloitteita tai erityistä yhteistyötä osallistuvien organisaatioiden kanssa kaikilla asiaan liittyvillä aloilla.

Komissio haluaa edistää ja parantaa vuoropuhelun osuutta paremmassa eurooppalaisessa hallintotavassa ehdotuskokonaisuudella, jossa käsitellään keskeisiä aiheita: parannettua *kuulemist*, työmarkkinaosapuolten *edustavuutta*, *eri toimintatasojen* vahvistettua osallistumista sekä vuoropuhelun *avoimuutta*.

1.1 Työmarkkinaosapuolten kuulemisen parantaminen

Eurooppalaista hallintotapaa koskevassa valkoisessa kirjassa korostetaan, että asiaan liittyvien osapuolten tehokas ja avoin kuuleminen politiikkaa laadittaessa on keskeistä *lainsäädännön laadun parantamisessa*. Jo perustamissopimuksen 138 artiklassa määrätään pakollisesta kaksivaiheisesta kuulemismenettelystä: Komission on kuultava työmarkkinaosapuolia yhteisön toiminnan mahdollisista *suuntaviivoista* ennen sosiaalipolitiikkaan liittyvien ehdotusten tekemistä. Jos komissio pitää tämän ensimmäisen vaiheen jälkeen yhteisön toimintaa tarkoituksenmukaisena, sen on kuultava työmarkkinaosapuolia ehdotuksen *sisällöstä*.

Kuulemismenettelyä on sovellettu 12 aiheeseen vuodesta 1993 lähtien (ks. liite 3). Menettely on luonteeltaan kaksitahoinen ja näin ollen varsin omaperäinen:

- Siinä voidaan ottaa huomioon asiaan liittyvien tahojen kannat ja kartoittaa näin mahdollisen sääntelyn vaikutusta. Komissio voi näin ollen muotoilla politiikan muodoltaan ja sisällöltään sellaiseksi, että se sopii käsiteltäviin ongelmiin, ja se voi sisällyttää siihen sosiaalipolitiikan nykyaikaistamista ja yritysten kilpailukyvyn parantamista koskevat tavoitteet.
- Se voi johtaa itsenäiseen työmarkkinaosapuolten vuoropuheluun joko alojen välisellä tai alakohtaisella tasolla ja tämän jälkeen mahdollisesti sopimuksiin, jotka voidaan sisällyttää yhteisön lainsäädäntöön⁵. Siinä voidaan näin ollen noudattaa konkreettisesti

⁵ Alojen välisellä tasolla on käyty neuvotteluja kolmesta aiheesta, joita koskevat sopimukset on pantu täytäntöön direktiivein: vanhempainlomasta vuonna 1995, osa-aikaisesta työstä vuonna 1997 ja määräaikaisesta työstä vuonna 1999. Samanlaisilla menettelyillä on pantu täytäntöön kaksi puitesopimusta työajan järjestämisestä meriliikenne- ja ilmailualalla. Etätyöstä toukokuussa 2002 tehty sopimus on

toissijaisuusperiaatetta: on ensisijaisesti yhteiskunnan toimijoiden tehtävänä löytää sopivat ratkaisut omalla vastuualueellaan, ja yhteisön toimielimet – komission aloitteesta – toimivat vain, jos neuvottelut kariutuvat⁶.

Komissio pyrkii kuulemaan työmarkkinaosapuolia tärkeimmistä aloitteista, joilla on vaikutuksia sosiaalipolitiikkaan.

Se perustaa **yksiköiden välisen ryhmän**, jonka tehtävänä on kartoittaa käytössä olevat kuulemismenetelmät tai -rakenteet. Näin saadaan kaikki asiaan liittyvä yksiköt paremmin mukaan työmarkkinaosapuolten vuoropuheluun liittyviin toimiin.

Se laatii **sisäiset käytännesäännöt** työmarkkinaosapuolten kuulemiseen liittyvistä seikoista.

Pakollinen ja järjestelmällinen kuuleminen täydentää kuulemista, jota käydään neuvoo-antavien komiteoiden tai osapuolten lausuntoja keräävien menettelyiden puitteissa esimerkiksi vihreän kirjan hyväksymisen yhteydessä. Aloilla, joilla tällaisia komiteoita on (työterveys ja -turvallisuus, ammatillinen koulutus, tasa-arvo, työntekijöiden vapaa liikkuvuus ja siirtotyöntekijöiden sosiaaliturva), komissio tekee edelleen eron työmarkkinaosapuolten kanssa perustamissopimuksen 138 artiklan mukaisesti järjestettävän kuulemisen ja neuvoo-antavien komiteoiden kanssa järjestettävän kuulemisen välillä.

Yhteisön ehdotusten laadintavaiheessa tapahtuvaa kuulemista täydennetään Euroopan tason työmarkkinaosapuolten järjestelmällisellä kuulemisella täytäntöönpanoraporteista.

Työmarkkinaosapuolten kuulemisen oikeutus ja toimivuus perustuvat osapuolten *edustavuuteen*. Edustavuutta koskevat vaatimukset vaihtelevat toimijoille annetun vastuun perusteella (vaatimukset ovat vähäisiä yksinkertaisessa kuulemisessa mutta rajoittavampia silloin, kun työmarkkinaosapuolet voivat määritellä oikeudellisia normeja). Komissio on vahvistanut Euroopan tasoisten työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun edistämisen puitteissa edustavuutta koskevat periaatteet⁷ ja käynnisti vuonna 1998 työmarkkinaosapuolten edustavuutta koskevan tutkimuksen⁸, jonka keskeisissä päätelmissä todetaan, että Euroopan tason työmarkkinaosapuolten rakenteita olisi vahvistettava.

Organisaatioiden avoimuus ja yhteistyö on erityisen tärkeää laajentumisen yhteydessä. Yhteisössä noudatettavalla lähestymistavalla on jo nyt saatu aikaan merkittävää edistystä Euroopan tasoiseen työmarkkinaosapuolten vuoropuheluun osallistuvien toimijoiden organisoinnissa ja jäsentelyssä.

ensimmäinen, joka pannaan täytäntöön työmarkkinaosapuolten ja jäsenvaltioiden omien menettelyiden ja käytäntöjen mukaisesti.

⁶ Komissio teki näin hyväksyessään 20. maaliskuuta 2002 direktiiviehdotuksen vuokratyöntekijöiden työehdoista. Ehdotuksensa perustana se käytti seikkoja, joista työmarkkinaosapuolet olivat päässeet sopuun, vaikkakin niiden neuvottelut kariutuivat toukokuussa.

⁷ KOM(93) 600 lopullinen ja KOM(98) 322 lopullinen.

⁸ Tällä hetkellä tutkimukseen kuuluvat alojen väliset organisaatiot ja seuraavat alat: tekstiili-, kauppa-, rakennus-, pankki-, vakuutus-, posti-, televiestintä-, tieliikenne-, ilmaliikenne-, rautatieliikenne-, sisävesiliikenne-, meriliikenne-, sähkö-, maatalous-, hotelli- ja ravintola-ala sekä paikalliset julkiset palvelut ja henkilökohtaiset palvelut.

Komissio

- käynnistää uuden **edustavuutta** koskevan tutkimuksen, jotta voitaisiin kattaa Euroopan talouden muutoksia heijastelevat uudet alat ja tarkastella yksityiskohtaisesti alojen välisiä ja alakohtaisia työmarkkinaosapuolia ehdokasmaissa
- tekee **tarkistetun luettelon organisaatioista, joita kuullaan perustamissopimuksen 138 artiklan nojalla** (ks. liite 1). Se tekee tarvittaessa uusia muutoksia, joissa otetaan huomioon uusien neuvottelukomiteoiden perustaminen ja edustavuustutkimuksen tulokset.

Työmarkkinaosapuolten

- olisi **tiivistettävä yhteistyötään** etenkin alojen sisällä, jotta voitaisiin taata mahdollisimman hyvä edustavuus
- olisi pyrittävä parantamaan sisäisiä päätöksentekomenettelyitään etenkin neuvottelu- ja sopimussentekovaltuuksien määrittelyn osalta laajentumista ajatellen.

1.2 Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun tekeminen tunnetummaksi

Työmarkkinaosapuolten toimintaa niin alojen välisellä kuin alakohtaisellakaan tasolla ei tunneta eikä sitä koskevaa tietoa levitetä riittävän hyvin. Tämä koskee etenkin työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun tuloksia ja saavutuksia, esimerkiksi vuodesta 1993 lähtien tehtyjä sopimuksia, joista on tullut direktiivejä. Sama koskee myös komission ja neuvoston järjestämien kuulemisten tuloksia. Komissio pitää tärkeänä, että Euroopan tason työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun toimijoita, välineitä ja tuloksia koskevat kaikki tiedot ovat helposti saatavilla kaikissa jäsenvaltioissa etenkin, kun otetaan huomioon laajentumisnäkökohdat.

Komissio

- perustaa **Internet-sivuston**, joka tarjoaa kaikilla unionin virallisilla kielillä kaikki tiedot Euroopan tason työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun toimijoista, välineistä ja tuloksista
- tukee **jäsenvaltioissa järjestettäviä pyöreän pöydän keskusteluja**, joissa tuodaan esiin Euroopan tason työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun saavutuksia
- järjestää säännöllisesti **työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua käsitteleviä eurooppalaisia konferensseja**, joihin voivat osallistua kaikki kansalliset organisaatiot, jotka ovat mukana Euroopan tason työmarkkinaosapuolten vuoropuhelussa
- julkaisee tiiviissä yhteistyössä Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäätiön kanssa säännöllisiä raportteja **työmarkkinasuhteista Euroopassa**; näissä voidaan analysoida työmarkkinasuhteiden kehittymistä, esittää tutkimustuloksia, kehittää indikaattoreita ja hyödyntää alan tilastolähteitä.

1.3 Työmarkkinaosapuolten aseman vahvistaminen

Eurooppalaista hallintotapaa koskevassa valkoisessa kirjassa korostettiin, että yhteisön toimielinten, jäsenvaltioiden hallitusten, alue- ja paikallisviranomaisten sekä kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden – joihin myös työmarkkinaosapuolet kuuluvat – olisi oltava tiiviimmässä vuorovaikutuksessa. Lisäksi työmarkkinaosapuolet ovat läsnä kaikilla tasoilla, joilla politiikkaa pannaan täytäntöön, yrityksistä yhteisön tasolle asti, samoin kuin eri toimialoilla ja eri alueilla, ja tämä tekee niiden asemasta vieläkin korvaamattomamman ja erityisemmän. Näiden kaikkien tasojen välisiä yhteyksiä olisi siis vahvistettava.

1.3.1 Yhteisön taso

Euroopan tason työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu on monimuotoistumassa ja syventymässä etenkin talous- ja sosiaalipolitiikan uudistamisstrategian ansiosta, josta päätettiin Lissabonissa ja jota vahvistettiin Barcelonassa maaliskuussa 2002. Se edellyttää laajaa ja jatkuvaa tiedon hankintaa ja analysointia Euroopassa käytössä olevista eri työmarkkinajärjestelmistä ja -käytännöistä, ja tuleva laajentuminen vielä laajentaa näiden järjestelmien kirjoa. Euroopan ja kansallisen tason työmarkkinaosapuolet ovat tunnustaneet tarpeen investoida koulutukseen kehittäessään toimia tai ohjelmia.

Näin ollen komissio katsoo, että kehitettäessä työmarkkinaneuvotteluja Lissabonin strategiassa määritellyillä eri osa-alueilla on vahvistettava toimijoiden valmiuksia ja investoitava niiden tahojen yhteiseen koulutukseen, jotka vastaavat unionin tulevien suuntaviivojen laatimisesta.

Komissio kehottaa Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäätiötä järjestämään **yhteisiä koulutustilaisuuksia**, joihin voivat osallistua viranomaisten ja työmarkkinaosapuolten edustajat ja joissa voidaan vahvistaa yhteistyötä Lissabonissa määriteltyihin suuntaviivoihin liittyvissä aiheissa.

1.3.2 Jäsenvaltioiden taso

Työmarkkinaosapuolille on annettu perustamissopimuksen 137 artiklassa tehtäväksi osallistua direktiivien täytäntöönpanoon. Useimmissa yhteisön säädöksissä tuodaan esiin tämä sopimusteitse tapahtuva täytäntöönpano yhteisön tasolla.

Lisäksi useisiin direktiiveihin sisältyy säännöksiä, jotka antavat työmarkkinaosapuolille mahdollisuuden mukauttaa sääntöjä niin, että niissä otetaan huomioon erilaiset kansalliset tilanteet (esim. työaika). Joissakin tapauksissa työmarkkinaosapuolia pyydetään suoraan löytämään ratkaisu neuvotteluiden kautta yhteisön direktiiveissä määriteltyihin tavoitteisiin (esim. yritysneuvosto, eurooppayhtiön säännöt).

Työterveyttä ja työturvallisuutta koskevista direktiiveistä kehoitetaan jäsenvaltioita raporttoimaan direktiivin käytännön soveltamisesta ja esittämään työmarkkinaosapuolten näkemykset.

Komissio kuulee työmarkkinaosapuolia laatiessaan kyseisiä direktiivejä koskevia raportteja.

1.3.3 Paikallistaso

Työllisyystilanteen kohentamiseen, syrjinnän torjuntaan sekä elämänlaadun ja työn laadun parantamiseen voidaan löytää innovatiivisia ratkaisuja aluetasolla. Kokemukset, joita on saatu yhteistyörakenteiden laajentamisesta kaupunkien tai työmarkkina-alueiden tasolle, ovat osoittaneet, että nämä toimet voivat onnistua vain, jos työmarkkinaosapuolet osallistuvat niihin täysimittaisesti.

Erityishuomiota olisi kiinnitettävä siihen, että alue- ja paikallistason työmarkkinaosapuolet osallistuvat paikallista kehittämistä käsittelevään foorumiin, joka järjestetään vuonna 2003.

Komissio tukee

- yhteisön eri ohjelmista ja aloitteista saatujen **kokemusten hyödyntämistä**
- työmarkkinaosapuoliin kohdistettuja **tiedotustoimia** (esim. paikallista kehittämistä käsittelevä Internet-sivusto)
- aluetason **vuoropuhelusta** saatuja kokemuksia.

1.3.4 Yritysten taso

Euroopan yhdentymisen myötä yrityksiä on ryhdyttävä kehittämään kansainvälisellä tasolla. Euroopan tasoisen tai kansainvälisen työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun vahvistamisesta yritysten tasolla tulee keskeinen haaste tulevaisuuden Euroopalle, etenkin liikkuvuuteen, eläkkeisiin sekä tutkintojen vastaavuuteen liittyvien kysymysten osalta.

Eurooppalaisia yritysneuvostoja on perustettu yli 700 kansainväliseen yritykseen Euroopassa eurooppalaisen yritysneuvoston perustamisesta annetun direktiivin 94/45/EY voimaantulon myötä, ja ne muodostavat tukevan perustan. Tämän tason vuoropuhelun panos muutosten hallintaan ja ennakkointiin tulee esiin lukuisissa sopimuksissa, koska niillä on laajennettu työntekijöille tiedottaminen ja työntekijöiden kuuleminen tasa-arvon, koulutuksen, liikkuvuuden ja ympäristöpolitiikan kaltaisiin aiheisiin ja koska niillä toisinaan on saatu aikaan neuvoteltuja sitoumuksia rakennemuutosten toteuttamisesta ja elinkeinoelämän muutosten hallinnasta. Yritystason ja keskitetymmän neuvottelutason välinen yhteys on olennaisen tärkeä tässä yhteydessä.

Lisäksi yritysten sosiaalista vastuuta korostavien käytäntöjen edistäminen laajentaa vuoropuhelun soveltamisalaa yrityksissä.

Komissio antaa heinäkuussa yritysten sosiaalista vastuuta koskevan tiedonannon, jolla voidaan edistää työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun syventämistä.

2. TYÖMARKKINAOSAPUOLTEN VUOROPUHELU – TALOUDELLISTEN JA YHTEISKUNNALLISTEN UUDISTUSTEN TAUSTAVOIMA

Euroopan tason työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu tukee **muutosta positiivisella** hallinnollaan, ja edistää näin täystyöllisyyden edellytysten saavuttamista. Uudenlaisen joustavuuden ja turvallisuuden ansiosta sillä voidaan antaa mukautettuja vastauksia nykypäivän suuriin haasteisiin, joita ovat esimerkiksi elinikäisen koulutuksen kehittäminen, liikkuvuuden lisääminen, aktiivisen ikääntymisen edistäminen tai tasa-arvon ja moniarvoisuuden edistäminen. Barcelonassa kokoontunut Eurooppa-neuvosto kehotti tämän vuoksi työmarkkinaosapuolia laatimaan jo ensi joulukuuksi raportin panoksestaan Euroopan työllisyysstrategian onnistumiseen kaikilla tasoilla.

Vuoropuhelu on saanut uutta ulottuvuutta talous- ja rahaliiton edistymisen myötä, koska se lisää tarvetta vuoropuheluun, kokemustenvaihtoon ja koordinointiin työmarkkinasuhteiden alalla. Sama koskee niitä yhteisön toimia, joita toteutetaan välittömänä vastauksena globalisaation aiheuttamiin kysymyksiin.

Työmarkkinaosapuolten olisi näin ollen mukautettava erilaisia käytäntöjään – *neuvotteluja, itsenäistä työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua, osallistumista avoimen koordinaatiomenetelmän mukaisiin eri prosesseihin* (työllisyys, sosiaalinen osallisuus, sosiaalinen suojele) – ja parannettava saavuttamiensa tulosten *täytäntöönpanoa ja seurantaa*, jotta niiden osallistuminen Lissabonin strategiaan tehostuisi ja olisi näkyvämpää.

Euroopassa on hyvin paljon erilaisia työmarkkinasuhtekäytäntöjä, joissa kaikissa tulevat esiin jäsenvaltioiden omat käytännöt ja perinteet. Ne ovat rikkaus, joka on säilytettävä Euroopan tasolla. Työmarkkinaosapuolten erilaiset osallistumistavat, joissa näkyy kansallisten työmarkkinasuhteiden erilaisuus, voitaisiin arvioida ja "standardoida".

Työmarkkinaosapuolten

- olisi **arvioitava työmarkkinasuhteiden panos** Lissabonin strategian täytäntöönpanoon
- olisi kehitettävä indikaattoreita, keinoja ja tuloksia, jotta Euroopan työmarkkinasuhteille voitaisiin tehdä todellinen laatua mittaava **vertailuanalyysi (benchmarking)**.

Komissio perustaa **teknisen ryhmän**, jossa on työmarkkinaosapuolten ja jäsenvaltioiden edustajia ja jonka tehtävänä on valmistella tällaisen analysointiin ja tiedonvaihtoon tarkoitetun mekanismin käyttöönottoa.

2.1 Luodaan rakenteet kolmikantaneuvotteluille

Neuvottelukulttuuri on juurtunut syvälle yhteisön toimintaan ja osoittaa poliittista tahtoa ottaa työmarkkinaosapuolet tiiviisti mukaan Euroopan yhdistämiskehitykseen.

Neuvottelut käytiin aluksi neuvoa-antavien elinten puitteissa (alojen välisissä neuvoa-antavissa komiteoissa), ja niitä vahvistettiin 1970-luvulla, jolloin perustettiin pysyvä työllisyyskomitea ja kolmikantakonferenssit ja neuvottelut laajennettiin työllisyyteen ja muutoksenhallintaan liittyviin aiheisiin.

Neuvottelut ovat monimuotoistuneet voimakkaasti viime vuosina, kun on käynnistetty makrotaloutta käsittelevä vuoropuhelu, Euroopan työllisyysstrategia, sosiaalista suojelua koskevat toimet sekä Lissabonin Eurooppa-neuvoston päätelmien toteutumisen seuranta.

Työllisyyden suuntaviivoista käydään säännöllisiä keskusteluja työllisyyskomitean ja työmarkkinaosapuolten kesken sekä pysyvässä työllisyyskomiteassa. Talous- ja rahapolitiikan eri osapuolten kannanotoista keskustellaan teknisellä ja poliittisella tasolla makrotaloudellisen vuoropuhelun puitteissa, joka käynnistettiin Kölnissä pidetyn Eurooppa-neuvoston kokouksen jälkeen. Näkemystenvaihdossa komission, neuvoston, Euroopan keskuspankin ja työmarkkinaosapuolten edustajien kesken otetaan huomioon makrotaloudelliseen vuoropuheluun osallistuvien eri tahojen vastualueet. Näillä vuoropuheluilla on nykyään keskeinen asema, ja niitä on edelleen kehitettävä ja laajennettava omilla tahoillaan. Makrotaloudellisen vuoropuhelun luomista koskevien Kölnin Eurooppa-neuvoston päätelmien mukaisesti vuoropuhelun on säilytettävä luottamuksellisena ja epävirallisena ja näin ollen itsenäisenä.

Euroopan tason työmarkkinaosapuolet tapaavat lisäksi puolivuositain valtioiden ja hallitusten päämiehistä koostuvan troikan kanssa, mikä antaa niille mahdollisuuden käsitellä Eurooppa-neuvoston asialistalla olevia kysymyksiä. Tämä käytäntö alkoi vuonna 1997 silloisen puheenjohtajavaltion Luxemburgin aloitteesta. Sosiaaliasioita käsitteleviä huippukokouksia on järjestetty maaliskuussa 2001 Tukholmassa, joulukuussa 2001 Laekenissa ja maaliskuussa 2002 Barcelonassa, ja ne ovat osoittaneet korkeimmalla tasolla integroidun vuoropuhelun hyödyllisyyden ja tarpeellisuuden. Laekenissa kokoontuneelle Eurooppa-neuvostolle osoitetussa yhteisessä kannanotossaan alojen väliset työmarkkinaosapuolet katsoivat, että neuvotteluiden tätä tasoa olisi uudistettava, jotta voitaisiin taata mahdollisimman suuri yhtenäisyys niiden prosessien välillä, joissa työmarkkinaosapuolet ovat osallisina.

Komissio on työmarkkinaosapuolten kanssa samaa mieltä siitä, että pysyvän työllisyyskomitean uudistamisella vuonna 1999 ei pystytty keskittämään neuvoston, komission ja työmarkkinaosapuolten välillä käytyjä neuvotteluita kaikkiin Lissabonin strategian edellyttämiin tekijöihin.

Pysyvän työllisyyskomitean puolivuositaisissa kokouksissa ei pystytty käsittelemään talous- ja sosiaalipolitiikan kysymyksiä kevään Eurooppa-neuvostoa varten.

Komissio katsoo, että uusi **kasvua ja työllisyyttä käsittelevä kolmikantakokous** – johon osallistuvat valtioiden ja hallitusten päämiesten troikka, komission puheenjohtaja sekä työmarkkinaosapuolten rajoitettu ryhmä ja jolla korvataan pysyvä työllisyyskomitea – antaa mahdollisuuden keskustella epämuodollisella tavalla työmarkkinaosapuolten osallistumisesta Lissabonin strategiaan. Laekenissa ja Barcelonassa kokoontuneet Eurooppa-neuvostot tukivat tätä lähestymistapaa, jota on jo kokeiltu useiden huippukokousten yhteydessä.

Talous- ja raha-asioita käsitellään makrotaloudellisen vuoropuhelun puitteissa, jota olisi käytävä sen omien käytänteiden mukaisesti. Näin ollen tällä päätöksellä ei ole vaikutuksia makrotaloudelliseen vuoropuheluun. Neuvotteluita olisi vahvistettava työllisyyden ja sosiaalisen suojelun alalla näistä aloista vastaavien ministerien tapaamisilla ja – teknisellä tasolla – työllisyyskomiteassa ja sosiaalisen suojelun komiteassa käytävällä jäsennetyllä vuoropuhelulla.

Nykyiset välineet

Makrotaloutta käsittelevä vuoropuhelu

Nykyisen vuoropuhelun jatkaminen teknisellä ja poliittisella tasolla

Työllisyyttä käsittelevä vuoropuhelu

Nykyisen vuoropuhelun mukauttaminen teknisellä (kokoukset työllisyyskomitean kanssa) ja poliittisella tasolla (kokoukset ministeritasolla) kaikkien Euroopan työllisyysstrategiaan liittyvien seikkojen osalta

Sosiaalista suojelua käsittelevä vuoropuhelu

Vuoropuhelun järjestäminen yhdessä sosiaalisen suojelun komitean kanssa (kansalaisjärjestöt otetaan mukaan syrjäytymisen torjuntaan liittyvien seikkojen osalta)

Uusi väline

KASVUA JA TYÖLLISYYTTÄ KÄSITTELEVÄ KOLMIKANTAKOKOUS

Kaikki nämä keskustelut ruokkivat osaltaan kasvua ja työllisyyttä käsittelevän kolmikantakokouksen keskusteluita. Yhdennettyä keskustelua voidaan näin ollen käydä ennen keväällä kokoontuvaa Eurooppa-neuvostoa, jolloin kaikkien kyseisten alojen kannanotot voidaan ottaa siihen mukaan.

Komissio ehdottaa kasvua ja työllisyyttä käsittelevän kolmikantakokouksen perustamista ja valvoo sääntöjä, joiden mukaisesti työmarkkinaosapuolet otetaan mukaan sen valmisteluun ja seurantaan.

2.2 Vahvistetaan työmarkkinaosapuolten osallistumista Lissabonin strategian eri osa-alueisiin

Lissabonin strategiassa määriteltiin sen täytäntöönpanoa varten uusi väline: avoin koordinoituminen. Se sopii erityisen hyvin aloille, joilla toissijaisuusperiaatetta sovelletaan täysimääräisesti, koska se tarjoaa toimintapuitteet kaiken tason toimijoiden vapaaehtoiselle osallistumiselle. Sen toiminta ei perustu keinoihin vaan tavoitteisiin, ja sillä

on säännöllinen raportointiaikataulu, jonka ansiosta voidaan mitata edistystä ja kehittää seurantaindikaattoreita. Sitä sovelletaankin monilla työmarkkinaosapuolia kiinnostavilla aloilla: työllisyyden, sosiaalisen osallisuuden, eläkkeiden sekä piakkoin ammatillisen koulutuksen alalla.

Työmarkkinaosapuolet osallistuvat prosessiin kahdella tasolla:

- Työmarkkinaosapuolia kuullaan säännöllisesti suuntaviivoista ja itse prosessista. Komissio ehdottaa, että **jokaisesta avoimeen koordinoitimenetelmään kuuluvasta alasta käydään jäsennettyä vuoropuhelua** työmarkkinaosapuolten kanssa makrotaloutta käsittelevän vuoropuhelun tavoin ja etenkin noudattaen sen kahdelle, tekniselle ja poliittiselle, tasolle jakautuvaa rakennetta.

Työllisyyden ja sosiaalisen suojelun alalla vuoropuhelua koskevat tekniset ja poliittiset toteuttamistavat määritellään **työllisyyskomitean** ja **sosiaalisen suojelun komitean** kanssa tehtävällä sopimuksella.

Työmarkkinaosapuolet on otettava mukaan toteuttamistapoja koskevien sääntöjen laatimiseen.

- Sisällön osalta työmarkkinaosapuolet pystyvät toisinaan kehittämään ratkaisuja avoimen koordinoitimenetelmän puitteissa kartoitettujen suuntaviivojen toteuttamiseen. Tämä koskee etenkin työllisyyttä ja siihen liittyen ammatillisen koulutuksen edistämistä, sosiaalista suojelua, syrjäytymisen torjuntaa ja työsuhteiden nykyaikaistamista. Työmarkkinaosapuolilla on ollut joitakin vaikeuksia pyrkiessään hoitamaan kaikkia tehtäviä, joita niille on tarjottu: neuvoston hyväksymien suuntaviivojen hyväksyminen ja levittäminen kansallisella tasolla, jäsenvaltioissa toteutettuja aloitteita koskevien tietojen keruu sekä arviointi- ja vaihtotoiminnan hoitaminen.

Alojen väliset työmarkkinaosapuolet laativat marraskuussa 2000 menestystekijöitä koskevan oppaan, jossa annetaan käytännön esimerkkejä työllisyyden suuntaviivojen täytäntöönpanosta. Kyseessä on omaperäinen aloite, josta työmarkkinaosapuolet kaikilla tasoilla voivat saada uusia ajatuksia työmarkkinasuhteiden hoitoon.

Euroopan sosiaalirahasto ESR antaa rahoitustukea työllisyysstrategian täytäntöönpanoa varten. Rakennerahastoja koskevassa asetuksessa säädetään työmarkkinaosapuolten osallistumisesta. Ne ovat edustettuina seurantakomiteoissa (äänestys-oikeus, mahdollisuus päättää hankkeiden valintakriteereistä, täytäntöönpanon seuranta). On kuitenkin todettava, että työmarkkinaosapuolten osallistuminen näiden komiteoiden toimintaan ei ole yhtenäistä. Tätä varten komissio ehdottaa asiaa koskevien **hyvien toimintatapojen hyödyntämistä ja tunnetuksi tekemistä**. **Rakennerahastojen puitteissa vuosina 2000–2006 toteutettujen toimien väliarvioinnissa** olisi kiinnitettävä erityishuomiota yhteistyökumppanuuden toimivuuteen, ja komissio tutkii tarvittaessa sen vahvistamiskeinoja.

Komissio

- kuulee työmarkkinaosapuolia valmistellessaan ehdotusta työllisyyden suuntaviivoiksi
- vahvistaa työmarkkinaosapuolille annettavaa **teknistä apua** suuntaviivojen täytäntöönpanoa koskevien tietojen keruuta, analysointia ja käsittelyä varten.

Työmarkkinaosapuolia

- kehoitetaan kehittämään omaa osallistumistaan Euroopan työllisyysstrategiaan
- kehoitetaan vastaamaan Barcelonan Eurooppa-neuvoston kehotukseen ja esittämään **vuosittain selvitys** osallistumisestaan Lissabonin strategiaan kaikilla asiaankuuluvilla tasoilla.

Jäsenvaltioita olisi kannustettava käyttämään osa **ESR:n teknisestä tuesta** työmarkkinaosapuolten tukemiseen työllisyyden suuntaviivojen täytäntöönpanossa ja seurannassa.

2.3 Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun laajentaminen ja syventäminen

Kun otetaan huomioon kaikki haasteet, jotka liittyvät Euroopan yhdentymiseen, globalisoitumiseen, Euroopan uuteen asemaan maailmassa, laajentumiseen samoin kuin väestörakenteen muutoksiin, työllisyyteen sekä innovaatioiden ja teknologian muutosten kiihtymiseen, aiemmin eurooppalaisen yhteiskuntamallin tasapainottajana ja menestystekijänä toimineiden työmarkkinasuhteiden olisi nykyaikaistuttava ja mukauduttava nykyiseen tahtiin.

2.3.1 Neuvotteluiden aseman ja soveltamisalan laajentaminen

Euroopan talous- ja yhteiskuntaelämän nykyaikaistamista koskevan strategian edistämiseksi työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu voi tukeutua sekä alakohtaisella että alojen välisellä tasolla jo hyväksi todettuihin käytäntöihin ja välineisiin, joista sosiaalipolitiikasta vuonna 1993 tehdyssä sopimuksessa työmarkkinaosapuolten neuvotteluille annettu asema on tärkein esimerkki. Sopimuksen mukaan sovittelu viranomaisten ja neuvoteltujen sopimusten aseman välillä on mahdollista. Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun on joka tapauksessa laajennuttava uusille aloille, kuten komissio on todennut lukuisia kertoja (ks. liite 4).

Useimmissa jäsenvaltioissa menestyksekkäästi kehitettyjen aloitteiden, etenkin sopimusten, mukaisesti työmarkkinaosapuolten vuoropuhelulla voidaan edistää kilpailukyvyyn, innovoinnin ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden parantamista **suosivien puitteiden** luomista Euroopan tasolle. Samalla sillä voidaan auttaa ehdokasmaiden sopeutumisprosessia osoittamalla suunta ja tarjoamalla strategiset suuntaviivat uudistuksille.

Euroopan työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu voi toimia Lissabonissa kokoontuneen Eurooppa-neuvoston haluamana **nykyaikaistamisvälineenä** kaikissa yhteisön asialistalla olevissa keskeisissä kysymyksissä. Usein käsiteltyjä aiheita ovat esimerkiksi osaamisyhteiskuntaan siirtyminen tunnustamalla elinikäisen oppimisen ja ammattitaidon avainasema, liikkuvuuteen ja ammattiuraan liittyvien kysymysten sisällyttäminen työoloja koskevaan keskusteluun, aktiivisen ikääntymisen ja tasa-arvon edistäminen, työllisyyden ja avoimempien työmarkkinoiden ottaminen huomioon, kestävä kehityksen edistäminen, laatuksymysten ottaminen huomioon yleisenä suorituskykytekijänä sekä työn organisoinnissa että työterveys- ja työturvallisuusasioissa, työntekijöiden osallistuminen taikka neuvoteltu muutosten ennakointi.

Työmarkkinaosapuolet pystyvät kaikilla näillä aloilla ottamaan Euroopan tasolla käyttöön suuren määrän välineitä lausuntojen antamisesta hyvien toimintatapojen vaihtoon ja

koordinoitujen toimien toteuttamisesta sopimusten neuvotteluun. Ne voivat tällä tavoin ehdottaa **toimintaperiaatteita**, joiden avulla saadaan kaikki asiaan liittyvät tasot mukaan toimintaan ja voidaan ottaa huomioon asioiden monimuotoisuus ja eri alojen vuorovaikutus.

Komissio katsoo, että yleisesti ottaen neuvottelut ovat sopivin tapa käsitellä työn organisointiin ja työsuhteisiin liittyviä kysymyksiä sekä alojen välisellä että alakohtaisella tasolla. Tämän vuoksi se pitää työmarkkinaosapuolten hiljattain tekemää sopimusta etätyöstä erittäin merkittävänä.

Työmarkkinaosapuolia kehoitetaan hyödyntämään paremmin Euroopan laajuisia neuvottelualuettaan tekemällä – saatujen kokemusten perusteella – sopimuksia, jotka sisällytetään yhteisön lainsäädäntöön tai pannaan täytäntöön niiden omien menettelyiden ja kansallisten käytäntöjen mukaisesti ottaen huomioon etätyötä koskevasta sopimuksesta saatavat kokemukset.

Niitä kehoitetaan laatimaan **työohjelmia** sekä alojen välisellä että alakohtaisella tasolla.

Komissio haluaa korostaa, että Euroopan tason työmarkkinaosapuolten kannattaisi hyödyntää täysimääräisesti käytössään olevia välineitä määritellessään tavoitteitaan. Tällaisia välineitä ovat erityisesti työmarkkinasuhteiden seurantakeskus (EIRO) sekä muutosten seurantakeskus (EMCC), joka aloitti hiljattain toimintansa Dublinin säätöön yhteydessä.

2.3.2 Alakohtainen vuoropuhelu

Toukokuussa 1998 tehtiin päätös Euroopan tason työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua edistävien alakohtaisten neuvottelukomiteoiden perustamisesta, ja sen mukaisesti on perustettu 27 komiteaa kyseisten alojen työmarkkinaosapuolten yhteisestä pyynnöstä (liite 2). Kyseessä on huomattava menestysaskel, joka osoittaa Euroopan tason alakohtaisen vuoropuhelun suuret kehittämismahdollisuudet. Komissio haluaa jatkaa tämän vuoropuhelun nopeaa kehittämistä ja edistää uusien komiteoiden perustamista, jotta voitaisiin kattaa kaikki keskeiset toiminta-alat. Tämä on sopiva taso, jolla voidaan keskustella monista työllisyyteen, työoloihin, ammatilliseen koulutukseen, elinkeinoelämän rakennemuutoksiin, osaamisyhteiskuntaan, väestörakenteen muutoksiin, laajentumiseen ja globalisaatioon liittyvistä kysymyksistä.

Komissio

- perustaa politiikkansa mukaisesti edelleen uusia komiteoita, kun ehdot täyttyvät (Euroopan tasolla järjestäytyneet ja edustavat toimijat, joilla on valmiudet neuvotella sopimuksia ja jotka ovat halukkaita käymään jäsenettyä vuoropuhelua); lisäksi kyseisten alojen on oltava riittävän merkittäviä
- kannustaa alojen välisiä ryhmittymiä tai yhteistyötä
- suuntaa alakohtaisten neuvottelukomiteoiden toiminnan pelkästään vuoropuheluun ja neuvotteluun eikä tiedottamiseen ja kuulemiseen, jotka voidaan hoitaa alojen välisellä tasolla; poikkeuksena ovat kuitenkin erityiset alakohtaiset kuulemiset
- tukee ensisijaisesti komiteoita, joiden toiminnasta saadaan konkreettisia tuloksia ja jotka edistävät Lissabonin strategian täytäntöönpanoa ja seurantaa
- vahvistaa yhdysfoorumin toimintaa kaikkien alojen välisten ja alakohtaisten työmarkkinaosapuolten yleisenä tiedotus- ja kuulemistahona.

2.3.3 Alojen välinen työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu

Alojen välisillä kahdenkeskisillä neuvotteluilla eli nk. Val Duchessen vuoropuhelulla on ollut vuodesta 1985 avainasema Euroopan tasolla. Juuri tällä tasolla itsenäiset toimijat päättivät ensimmäisenä aloittaa vuoropuhelun, jolla voitaisiin saada aikaan kehitystä työehtosopimuksissa. EY:n teollisuuden ja työnantajien keskusjärjestö UNICE, julkisten yritysten Euroopan keskus CEEP ja Euroopan ammatillinen yhteisjärjestö EAY tekivät tämän valinnan vuonna 1985, ja se toimi tienavaajana työmarkkinaosapuolten aseman tunnustamiselle perustamissopimuksessa. Se on myös antanut vuoropuheluun sitoutuneille organisaatioille mahdollisuuden tarkastella yhdessä yhteisön rakentamisen kannalta keskeisiä aiheita ja keskustella niistä. Tällaisia avainaiheita ovat esimerkiksi yhteistyöstrategian luominen talouspolitiikan alalla, sisämarkkinoiden toteuttaminen, työntekijöiden sosiaalisia perusoikeuksia koskevan peruskirjan täytäntöönpano sekä siirtyminen kohti talous- ja rahaliittoa.

Sosiaalipolitiikkaa koskevan pöytäkirjan voimaantulo vuonna 1993 johti uuteen kauteen alojen välisessä työmarkkinaosapuolten vuoropuhelussa. Työmarkkinaosapuolten oikeus tulla kuulluiksi sosiaalipolitiikkaan liittyvistä ehdotuksista ja mahdollisuus vaatia asian käsittelyä mieluummin työehtosopimuksen kuin lainsäädännön kautta asettavat työmarkkinaosapuolet aivan Euroopan työmarkkinapoliittisen kentän keskelle. Vuonna 1992 pysyväksi elimeksi perustetun työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua käsittelevän komitean on löydettävä nyt uutta puhtia toimintaansa.

Komissio pitää perustamissopimukseen kirjattua tehtävänsä vuoropuhelun edistäjänä erittäin tärkeänä ja jatkaa aktiivista keskustelua työmarkkinaosapuolten kanssa alojen välisellä tasolla vuoropuhelun institutionalisoinnista ja etenkin uusista keinoista, joilla neuvotteluja voitaisiin valmistella ja sopimusten täytäntöönpanoa seurata.

Työmarkkinaosapuolia kehoitetaan panemaan täytäntöön Laekenin kannanottonsa luomalla **poliittinen taso**, joka antaa vuosittain uutta pontta työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua käsittelevän komitean toiminnalle.

Komissio tukee vuoropuhelua käsittelevien vuosittaisten **kolmikantakokousten** tuomaa uutta pontta.

2.4 Seurannan ja täytäntöönpanon parantaminen

Euroopan tason työmarkkinaosapuolet ovat antaneet erittäin monia yhteisiä lausuntoja, julistuksia tai suosituksia. Tällaisia yhteisiä alakohtaisia asiakirjoja on yli 230 ja alojen välisiä noin 40. Työmarkkinaosapuolet ovat tällä tavoin pystyneet vaikuttamaan, joskus etukäteenkin, keskusteluihin myös Eurooppa-neuvoston tasolla, ja ovat pystyneet hyödyntämään yhteisymmärrystä, joka on saavutettu talous-, työllisyys- ja rakennepolitiikan sekä ammatillisen koulutuksen ja työmarkkinoiden toiminnan nykyaikaistamisen alalla. Useimmissa tapauksissa näihin asiakirjoihin ei ole kuitenkaan sisältynyt mitään sääntöjä niiden täytäntöönpanosta tai seurannasta, koska niillä on vastattu lyhyen aikavälin huolenaiheisiin. Asiakirjat ovat melko huonosti tunnettuja ja niiden jakelu on ollut vähäistä jäsenvaltioissa, joten niiden tehokkuus voidaan usein asettaa kyseenalaiseksi.

Työmarkkinaosapuolet ovat lisäksi viime vuosina keskustelleet ja hyväksyneet yhä useammin "uuden sukupolven" asiakirjoja (peruskirjoja, käytännesääntöjä, sopimuksia), joihin sisältyy

pitkällä aikavälillä toteutettavia sitoumuksia⁹. Ne ovat myös laatineet useilla aloilla konkreettisia koulutus- tai tukivälineitä, pääasiassa työterveyteen ja työturvallisuuteen tai julkisiin hankintoihin (sokeri ja yksityiset turvallisuuspalvelut) liittyen.

Työmarkkinaosapuolten olisi pyrittävä **selkeyttämään** niiden kannanotoista käytettyjä termejä ja käyttämään termiä "**sopimus**" ainoastaan teksteistä, jotka on laadittu perustamissopimuksen 139 artiklan 2 kohdassa määrättyjen menettelyiden mukaisesti.

2.4.1 Suuntaviivat tai toimintapuitteet

Euroopan tason työmarkkinaosapuolten hyväksymien tekstien täytäntöönpanoa koskeviin sääntöihin on kiinnitettävä erityistä huomiota. Muuttuvia työmarkkinasuhteita käsittelevän korkean tason työryhmän suositusten perusteella **avoimeen koordinoitimenetelmään perustuvien menettelyiden** käyttö vaikuttaa erittäin lupaavalta.

Työmarkkinaosapuolet voisivat siis panna täytäntöön joitakin sopimuksiaan, joilla ei ole sääntelevää luonnetta, kartoittamalla tavoitteet tai suuntaviivat Euroopan tasolla, tukeutumalla säännöllisiin kansallisiin täytäntöönpanoraportteihin ja tekemällä säännöllisesti järjestelmällisen arvioinnin saavutetusta edistyksestä.

Alojen väliset työmarkkinaosapuolet hyväksyivät sosiaaliasioita käsitelleessä Eurooppa-neuvoston kokouksessa Barcelonassa *ammattitaidon ja pätevyyden elinikäistä kehittämistä koskevat yhteiset toimintapuitteet*, joissa hyödynnettiin tätä lähestymistapaa.

Työmarkkinaosapuolia kehoitetaan

- ottamaan avoin koordinoitimenetelmä käyttöön toiminnassaan kaikilla asianmukaisilla aloilla
- laatimaan **seurantaraportteja** toimintapuitteiden täytäntöönpanosta jäsenvaltioissa
- ottamaan käyttöön työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua varten mukautettuja vertaisarviointikäytäntöjä.

2.4.2 Perustamissopimuksen 139 artiklan mukaiset sopimukset

Työmarkkinaosapuolten neuvottelemien sopimusten **täytäntöönpano ja seuranta** voidaan hoitaa kahdella tavalla:

- **Komissio tekee ehdotuksen neuvoston päätettäväksi** 137 artiklan soveltamisalaan kuuluvista asioista. Ehdotus tehdään allekirjoittajapuolten yhteisestä pyynnöstä ja sen jälkeen, kun komissio on tutkinut, ovatko sopimuspuolet riittävän edustavia, ovatko sopimusklausuleet yhteisön lainsäädännön mukaisia ja noudatetaanko niissä pieniä ja keskisuuria yrityksiä koskevia määräyksiä ja säännöksiä. Tämän jälkeen työmarkkinaosapuolten sopimus toimitetaan Euroopan parlamentille lausuntoa varten ja neuvostoon päätöstä varten.

Kyseessä on samanlainen menettely kuin se, jolla sisällytetään työmarkkinaosapuolten

⁹ Lapsityövoiman käyttöä koskevien käytännösääntöjen ulottaminen koskemaan kaikkia perusoikeuksia jalkinealalla (marraskuu 2000), työhön liittyviä perusoikeuksia ja -periaatteita koskevat käytännösäännöt kaupan alalla (elokuu 1999), sopimus työajasta maatalousalalla (heinäkuu 1997), sopimukset etätyöstä televiestintäalalla (helmikuu 2001), kaupan alalla (huhtikuu 2001) ja alojen välisellä tasolla (toukokuu 2002).

neuvottelemat ja tekemät sopimukset yhteisön lainsäädäntöön, ja sen mukaisesti neuvoston on tehtävä päätös tekstin sisältöä muuttamatta.

Neuvoston päätöksen seuranta ja täytäntöönpano toteutetaan valitun välineen mukaisesti (direktiivi, asetus tai päätös). Komissio kuitenkin katsoo, että työmarkkinaosapuolilla on säädöstekstin laatijoina erityinen vastuu sen täytäntöönpanosta.

Jäsenvaltioiden olisi otettava työmarkkinaosapuolet mukaan niiden neuvottelemaan sopimukseen perustuvan yhteisön tekstin **saattamiseen osaksi kansallista lainsäädäntöä**.

Komissio kuulee järjestelmällisesti sopimuksen allekirjoittaneita työmarkkinaosapuolia täytäntöönpanoraporteista, kuten vanhempainlomaa ja osa-aikatyötä koskevien sopimusten osalta tehtiin.

- **Euroopan tasolla tehdyn sopimuksen täytäntöönpano työmarkkinaosapuolten ja jäsenvaltioiden omien menettelyiden ja käytäntöjen mukaisesti.** Tämä vaihtoehto valittiin esimerkiksi neuvoteltaessa maatalousalan palkkatyön kehittämistä ja etätyötä koskevista sopimuksista alojen välisellä tasolla.

Tällöin komissio **kehottaa työmarkkinaosapuolia vahvistamaan merkittävästi seurantamenettelyjä ja laatimaan säännöllisiä raportteja allekirjoitettujen sopimusten täytäntöönpanosta.** Näissä raporteissa on tuotava esiin sopimusten täytäntöönpanon sisällössä ja kattavuudessa tapahtunut edistys. Tällaiset raportit ovat erityisen tärkeitä, jos työmarkkinaosapuolten sopimus on neuvoteltu perustamissopimuksen 138 artiklan mukaisesti komission käynnistämän kuulemisen perusteella.

Komissio voi tarkastella työmarkkinaosapuolten kanssa **seurannan edellyttämiä teknisiä ja logistisia välineitä**, ja se voi käyttää tähän jo olemassa olevia budjettivälineitä tai luoda uusia mekanismeja. **Elin- ja työolojen kehittämissäätiö** voidaan ottaa tähän mukaan hyödyntämällä enemmän työmarkkinasuhteiden seurantakeskuksen EIROn toimintaa.

Keskipitkällä aikavälillä Euroopan tason työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun kehittäminen tuo esiin kysymyksen **Euroopan tason työehtosopimuksista** oikeuslähteinä. Tämä olisi otettava huomioon perustamissopimuksen seuraavaa tarkistusta koskevissa keskusteluissa.

3. TYÖMARKKINAOSAPUOLTEN VUOROPUHELU JA LAAJENTUMINEN: RATKAISEVA HAASTE UNIONILLE

Useimmat ehdokasmaat ovat kymmenen viime vuoden aikana mukauttaneet radikaalisti talous- ja yhteiskuntarakenteitaan, ja tällä on ollut vaikutusta työmarkkinasuhteisiin ja työmarkkinaosapuoliin. Työmarkkinaosapuolten kahdenvälisiä neuvotteluja ollaan vasta käynnistämässä useimmissa ehdokasmaissa, eikä alakohtaisen tason neuvotteluja esiinny juuri lainkaan. Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu on kuitenkin olennainen osa yhteisön lainsäädäntöä, koska se on kirjattu perustamissopimukseen.

3.1 Vuoropuhelun ja sen osapuolten vahvistaminen

Euroopan tason työmarkkinaosapuolten vuoropuheluun osallistuminen on mahdollista vain, jos perustana ovat järjestäytyneet toimijat ja vakiintuneet kansalliset käytännöt. Tämä

edellyttää työmarkkinarakenteiden vahvistamista ehdokasmaissa liittymistä ajatellen. Ainoastaan riittävän vahvojen kansallisten rakenteiden kautta on mahdollista osallistua tehokkaasti neuvotteluihin ja muuhun vuoropuheluun samoin kuin panna sopimukset täytäntöön kussakin valtiossa.

Euroopan unionin työmarkkinaosapuolet ovat jo useiden vuosien ajan luoneet suhteita ehdokasmaiden organisaatioihin yksittäisillä tai yhteisillä toimilla sekä alojen välisellä että alakohtaisella tasolla. Kyseessä ovat olleet pääasiassa tiedotus-, koulutus- ja vaihtotoimet. Näiden toimien kautta on saatu tietoja ehdokasmaiden työmarkkinaosapuolista ja ongelmista, joita laajentuneessa unionissa kohdataan (esim. Varsovassa ja Bratislavassa järjestetyt yhteiset konferenssit, työntajien pyöreän pöydän keskustelut, CEEP:n seminaarit, EAY:n integrointikomiteat, alakohtaiset seminaarit ja pyöreän pöydän keskustelut, UEAPMEN yrittäjäohjelma). Euroopan unioni on edistänyt työmarkkinaosapuolten vahvistamista ja vuoropuhelun kehittämistä ehdokasmaissa antamalla teknistä apua ystävyyskaupunkitoiminnan puitteissa (Phare-, Consensus- ja Twinning-ohjelmat).

Laekenissa esitetyssä yhteisessä kannanotossaan työmarkkinaosapuolet kiinnittivät huomiota siihen, että alalla tarvitaan lisäapua ja että ehdokasmaista puuttuu todellinen työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu.

Komissio

- tukee edelleen työmarkkinaosapuolten toimia
- hyödyntää täysimääräisesti käytössään olevia rahoitusvälineitä, jotta ehdokasmaiden työmarkkinaosapuolten valmiuksia tehtäviensä hoitoon voidaan vahvistaa.

3.2 Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun aseman kehittäminen liittymistä edeltävässä strategiassa

Ehdokasmaiden työmarkkinaosapuolilla on tärkeä asema liittymistä edeltävässä strategiassa, etenkin Phare-ohjelmassa, samoin kuin laadittaessa työllisyysstrategian puitteissa työllisyyspolitiikan painopisteitä koskevia yhteisiä arviointiasiakirjoja (*Joint Assessment Papers of employment policies priorities*) ja valmisteltaessa ehdokasmaiden osallistumista sosiaalisen osallisuuden edistämismenettelyyn (*Joint inclusion memoranda*). Ehdokasmaat on myös otettava mukaan laatimaan kansallisia kehittämissuunnitelmia, joissa määritellään rakennerahastojen, etenkin Euroopan sosiaalirahaston, tulevat toimintakohteet.

Työmarkkinaosapuolten olisi

- saatava ehdokasmaissa toimivat jäsenensä arvioimaan edistystä, joka on saavutettu Lissabonin strategian täytäntöönpanossa
- laadittava keväällä 2003 julkaistavaan seuraavaan tiivistelmäraporttiin kannanotto, jossa otetaan huomioon ehdokasmaissa saavutettu edistys.

3.3 Eri elinten mukauttaminen

Esitetyn pyynnön mukaisesti komissio järjestää alojen välisen tason **työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua käsittelevän komitean uuden kokouksen**, johon ehdokasmaiden edustajat voivat osallistua. Alakohtaisia työmarkkinaosapuolia puolestaan kannustetaan vaalimaan yhteyksiä ehdokasmaiden työmarkkinaosapuoliin ja edistämään näin kokemustenvaihtoa. Yleisesti ottaen työmarkkinaosapuolten olisi tehostettava yhteistyötoimiaan ja järjestettävä

ehdokasmaiden työmarkkinaosapuolille suunnattua toimintaa (esim. hyvien toimintatapojen vaihto, valmiuksien parantaminen).

Laajentumisen myötä **neuvottelukomiteoiden kokoonpanoa** on muutettava. Työmarkkinaosapuolten nykyinen osallistuminen on järjestetty Euroopan tason järjestöjen koordinoimien valtuuskuntien kautta. Suurentamalla valtuuskuntien kokoa voidaan ottaa uusien jäsenvaltioiden työmarkkinaosapuolet mukaan heikentämättä työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun toimintakykyä.

4. TYÖMARKKINAOSAPUOLTEN VUOROPUHELUN KANSAINVÄLINEN ULOTTUVUUS

Eurooppalaisessa kehittämismallissa yhdistyvät talouden suorituskyky ja yhteiskunnallinen edistys. Työmarkkinaosapuolten neuvotteluilla ja yhteistyöllä on keskeinen asema tässä yhdistetyssä toimintamallissa, ja niitä on hyödynnettävä myös Euroopan unionin ja sen ulkopuolisten valtioiden välisissä suhteissa. Viime vuosina onkin saavutettu merkittävää edistystä. Komissio on jäsenvaltioiden tukemana jatkanut eri aloilla Euroopan tason työmarkkinaosapuolten aktiivista osallistumista kansainväliseen toimintaan ja tukenut työmarkkinaosapuolten yhteistyön kehittämistä kolmansissa maissa esimerkiksi kehitysyhteistyön alalla. Tässä se on noudattanut tiedonantoaan *Perustynormien edistämisestä ja työmarkkina- ja sosiaalipolitiikan ohjausjärjestelmän kehittämisestä maailmanlaajuistumisen yhteydessä* (KOM(2001) 416).

4.1 Kahdenväliset ja alueelliset suhteet

- *Euro-Välimeri-yhteistyö:* Hyödyntämällä erityisosaamistaan ja -kokemustaan työmarkkinaosapuolet voivat osallistua tehokkaasti vapaakauppa-alueen luomiseen vuoteen 2010 mennessä. Olisi **kannustettava konkreettisia yhteistyöaloitteita**, joilla saadaan Euroopan tason työmarkkinaosapuolet, niiden jäsenet ja Välimeren alueen maiden jäsenet mukaan toteuttamaan Valenciassa huhtikuussa 2002 hyväksyttyä toimintasuunnitelmaa.
- *Yhteistyö Latinalaisen Amerikan kanssa:* Komissio on käynnistänyt useita ohjelmia, joilla pyritään vahvistamaan Latinalaisen Amerikan ja Euroopan unionin taloudellisten ja yhteiskunnallisten toimijoiden välistä yhteistyötä. Esimerkiksi URBS-AL-ohjelmalla on avattu uusia väyliä Euroopan työmarkkinaosapuolten osallistumiselle yhteistyö- ja vaihtohankkeisiin.
- *Suhteet Yhdysvaltoihin:* Yhdysvaltojen ja Euroopan unionin välillä on järjestetty säännöllisiä vaihtoja vuonna annetun 1990 transatlanttisen julistuksen, vuonna 1995 hyväksytyn sitä vahvistavan uuden transatlanttisen toimintaohjelman ja sitä seuraavan toimintasuunnitelman perusteella. Näitä EU:n ja USA:n työmarkkinaosapuolten organisaatioiden välisiä vaihtoja **olisi pidennettävä, laajennettava ja tehostettava**.
- *Suhteet Japaniin:* Vuonna 2001 hyväksytyssä toimintasuunnitelmassa korostetaan kymmenen vuoden ajan toteutetun työmarkkinaosapuolten vaihtotoiminnan tuomaa lisäarvoa. Kokemustenvaihdon aloja on laajennettu, ja nyt niihin kuuluvat esimerkiksi ikääntymistä, työllisyyttä ja tasa-arvoa koskevat kysymykset.
- *Suhteet Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren alueen maihin:* Cotonoun sopimuksella tehtiin osallistumisesta kaikilla tasoilla oikeudellinen velvoite, ja sen tarkoituksena on kannustaa vuoropuhelua hallituksen edustajien ja muiden kuin valtiollisten toimijoiden (yksityissektorin, taloudellisten ja yhteiskunnallisten tahojen, myös ammattijärjestöjen,

sekä kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden) välillä. Viimeksi mainituille tiedotetaan ja niitä kuullaan yhteistyöstrategioista, ne otetaan mukaan yhteistyöhankkeiden ja ohjelmien täytäntöönpanoon, ja ne saavat taloudellista ja teknistä tukea toimintavalmiuksiensa parantamiseksi.

4.2 Monenväliset suhteet

- *Monenväliset neuvottelut:* Maailman kauppajärjestön WTO:n suhteet työmarkkinaosapuoliin ovat keskeinen osa sen suhteita kansalaisyhteiskuntaan. WTO:n perustamisesta tehdyssä Marrakeshin sopimuksessa on erityismääräyksiä kuulemisesta ja yhteistyöstä kansalaisyhteiskunnan kanssa. Tämä on tarkoittanut lähinnä osallistumista ministerikonferensseihin tai erityissymposiumeihin. Euroopan tasolla työmarkkinaosapuolet ovat mukana prosessissa komission ja kansalaisyhteiskunnan edustajien käymän kaupallisia näkökohtia koskevan vuoropuhelun puitteissa. Ne ovat osallistuneet aktiivisesti asiantuntijoina WTO:n ministerikonferensseihin. Työmarkkinaosapuolten osallistumisen vahvistaminen on tärkeää, ja sitä käsitellään WTO:n ulkoisen avoimuuden lisäämisen yhteydessä.
- *Suhteet Kansainväliseen työtoimistoon:* 14. toukokuuta 2001 päivätyllä komission ja Kansainvälisen työtoimiston kirjeenvaihdolla uudistetaan ja päivitetään yhteistyöaiheet ottaen huomioon molempien tahojen tämänhetkiset painopistealat ja eritoten globalisaation yhteiskunnallinen ulottuvuus, sosiaalisten perusoikeuksien edistäminen, työllisyyden lisääminen, työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu, laajentuminen, sosiaalinen suojele sekä kehitysyhteistyö.

Päätelmät

Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu on siirtynyt nyt uuteen vaiheeseen, kun perustamissopimukseen kirjatut välineet – työmarkkinaosapuolten kuuleminen yhteisön aloitteista ja niiden mahdollisuus neuvotella itsenäisesti sopimuksia – on otettu käyttöön. Lissabonissa maaliskuussa 2000 kokoontuneessa Eurooppa-neuvostossa hyväksytty talous- ja sosiaalipolitiikan uudistusstrategia sekä yhteiskunnan, työllisyyden ja työelämän muutoksiin liittyvät uudet haasteet edellyttävät talous- ja sosiaalipoliittisten neuvotteluiden sekä itsenäisen työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun vahvistamista. Laajentuminen puolestaan tuo esiin vahvojen työmarkkinarakenteiden merkityksen; ovathan ne olennainen osa yhteisön lainsäädäntöä.

Edistääkseen konkreettisesti näitä tavoitteita komissio esittää ehdotuksen neuvoston päätökseksi uuden kasvua ja työllisyyttä käsittelevän kolmikantakokouksen perustamisesta. Tällä edistetään työmarkkinaosapuolten täysimittaista osallistumista Lissabonin strategian seurantaan.

Liitteet

- *Luettelo Euroopan tason työmarkkinaosapuolten organisaatioista, joita kuullaan perustamissopimuksen 138 artiklan mukaisesti*
- *Luettelo alakohtaisista neuvottelukomiteoista*
- *Perustamissopimuksen 138 artiklan mukaisesti järjestetyt työmarkkinaosapuolten kuulemiset*
- *Esimerkkejä työmarkkinaosapuolille esitetyistä kehotuksista*

Luettelo Euroopan tason työmarkkinaorganisaatioista, joita kuullaan perustamissopimuksen 138 artiklan mukaisesti

1. Alojen väliset yleiset organisaatiot
 - EY:n teollisuuden ja työnantajien keskusjärjestö (UNICE)
 - Julkisten yritysten Euroopan keskus (CEEP)
 - Euroopan ammatillinen yhteisjärjestö (EAY)
2. Alojen väliset tiettyjä työntekijä- tai yritysryhmiä edustavat organisaatiot
 - Euroopan käsiteollisuuden sekä pienten ja keskisuurten yritysten liitto (UEAPME)
 - Confédération européenne des cadres (CEC)
 - Eurocadres
3. Erityisorganisaatiot
 - EUROCHAMBRES
4. Työnantajia edustavat alakohtaiset organisaatiot
 - Airports Council International - Europe (ACI-Europe)
 - Association des assureurs coopératifs et mutualistes européens (ACME)
 - Association des opérateurs européens de réseaux de télécommunications (ETNO)
 - Association des opérateurs postaux publics européens (POSTEUROP)
 - Association des organisations nationales d'entreprises de pêche de l'Union européenne (EUROPECHE)
 - Association des producteurs européens de potasse (APEP)
 - Organisation européenne de la batellerie (OEB)
 - Association of European Airlines (AEA)
 - Bureau international des producteurs d'assurances et de réassurances (BIPAR)
 - Comité européen des assurances (CEA)
 - Comité européen des combustibles solides (CECSO)
 - Comité européen des fabricants de sucre (CEFS)
 - Comité général de la coopération agricole de l'Union européenne (COGECA)
 - Communauté des chemins de fer européens (CCFE)
 - Confédération des associations nationales de tanneurs et mégissiers de la Communauté européenne (COTANCE)
 - Confédération des organisations professionnelles agricoles de l'Union européenne (COPA)
 - Confédération européenne de l'industrie de la chaussure (CEC)
 - Confédération européenne des industries du bois (CEI-Bois)
 - Confédération européenne des organisations patronales de la coiffure (CIC-Europe)
 - Confédération européenne des services de sécurité (CoESS)
 - Confédération internationale des entreprises de travail temporaire (CIETT-Europe)
 - European Community Shipowners' Associations (ECSA)
 - European Regions Airline Association (ERA)
 - Fédération bancaire de l'Union européenne (FBE)
 - Fédération de l'industrie européenne de la construction (FIEC)
 - Fédération européenne du nettoyage industriel (FENI)
 - Groupe employeurs des organisations professionnelles agricoles de la CE (GEOPA)
 - Groupement européen des banques coopératives (GEBC)
 - Groupement européen des caisses d'épargne (GECE)
 - Hôtels, Restaurants et Cafés en Europe (HOTREC)

- International Air Carrier Association (IACA)
- Ligue européenne des associations des employeurs du spectacle vivant (PEARLE*)
- Organisation européenne du textile et de l'habillement (EURATEX)
- Représentation européenne du commerce de détail, de gros et international auprès de l'UE (EUROCOMMERCE)
- Union européenne de l'ameublement (UEA)
- Union internationale de la navigation fluviale (UINF)
- Union internationale des transports routiers (IRU)
- Union of the Electricity Industry (EURELECTRIC)

5. Työntekijöitä edustavat Euroopan tason organisaatiot

- Alliance européenne du spectacle (EEA)
- European Cockpit Association (ECA)
- Fédération européenne des syndicats des mines, de la chimie et de l'énergie (EMCEF)
- Fédération européenne des syndicats des secteurs de l'alimentation, de l'agriculture et du tourisme et des branches connexes (EFFAT)
- Fédération européenne des travailleurs des transports (ETF)
- Fédération européenne des travailleurs du bâtiment et du bois (FETBB)
- Fédération syndicale européenne des services publics (FSESP)
- Fédération syndicale européenne du textile, de l'habillement et du cuir (FSE:THC)
- Union Network International – Région Europe (UNI-Europa)
- Comité syndical européen de l'éducation (CSEE)(*)
- Fédération européenne des journalistes (FEJ)(*)
- Fédération européenne des métallurgistes (FEM)(*)

Luetteloa mukautetaan, kun perustetaan uusia alakohtaisia neuvottelukomiteoita, ja/tai edustavuustutkimuksen perusteella.

() EAY:hyn kuuluvat järjestöt, joille toimitetaan tiedot kopiona.*

Alakohtaiset neuvottelukomiteat

Ala	Työntekijät	Työnantajat
Henkilökohtaiset palvelut	UNI-Europa	CIC Europe
Hotelli/ravintola/matkailu	EFFAT	HOTREC
Huonekalut	FETBB	UEA
Jalkine	FSE-THC	CEC
Kaivokset	EMCEF	APEP, CECISO
Kauppa	UNI-Europa	EUROCOMMERCE
Kulttuuri	EEA	PEARLE*
Maatalous	EFFAT	GEOPA-COPA
Merikalastus	ETF	EUROPECHE/COGECA
Meriliikenne	ETF	ECISA
Pankit	UNI-Europa	FBE, GEBC, GECE
Parkinta	FSE-THC	COTANCE
Postit	UNI-Europa	POSTEUROP
Rakennus	FETBB	FIEC
Rautatiet	ETF	CCFE
Sahat	FETBB	CEI-Bois
Siivous	UNI-Europa	FENI
Sisävesiliikenne	ETF	OEB, UINF
Siviili-ilmailu	ECA; ETF	ACI Europe, AEA, ERA, IACA
Sokeri	EFFAT	CEFS
Sähkö	EMCEF; FSESP	EURELECTRIC
Televiestintä	UNI-Europa	ETNO
Tieliikenne	ETF	IRU
Vaatetus	FSE-THC	EURATEX
Vakuutukset	UNI-Europa	ACME, BIPAR, CEA
Vuokratyö	UNI-Europa	CIETT Europe
Yksityiset turvapalvelut	UNI-Europa	CoESS

Perustamissopimuksen 138 artiklan mukaisesti järjestetyt työmarkkinaosapuolten kuulemiset

Vuosi	Kuulemisen aihe	Työmarkkinaosapuolten panos
1993	Eurooppalainen yrityskomitea	Lausunto neuvotteluyritysten jälkeen
1995	Työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen	Sopimus vanhempainlomasta (14. joulukuuta 1995)
1995	Todistustaakan muuttaminen sukupuoleen perustuvissa syrjintätapauksissa	Erilliset lausunnot
1995	Työajan joustavuus ja työntekijöiden turvallisuus	Sopimus osa-aikatyöstä (6. kesäkuuta 1997) Sopimus määräaikaisesta työstä (18. maaliskuuta 1999) Vuokratyötä koskevien neuvotteluiden kariutuminen (toukokuu 2001)
1996	Sukupuolisen häirinnän torjunta työpaikoilla	Erilliset lausunnot
1997	Työntekijöille tiedottaminen ja heidän kuulemisensa	Erilliset lausunnot
2000	Työntekijöiden suoja työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa	Erilliset lausunnot
2000	Työsuhteiden nykyaikaistaminen ja parantaminen	Sopimus etätyöstä (toukokuu 2002)
2000	Työntekijöiden suojeleminen vaaroilta, jotka liittyvät asbestialtistukseen työssä	Erilliset lausunnot
2000	Itsenäisen ammatinharjoittajien työterveys ja -turvallisuus	Erilliset lausunnot
2001	Työntekijöiden henkilötietojen suoja	Käynnissä
2002	Muutoksen ennakointi ja hallinta; dynaaminen lähestymistapa yritysten rakennemuutosten sosiaalisiin näkökohtiin	Käynnissä

Esimerkkejä työmarkkinaosapuolille esitetyistä kehotuksista

Työllisyys	Työmarkkinaosapuolia kehotetaan neuvottelemaan ja panemaan kaikilla asianmukaisilla tasoilla täytäntöön sopimuksia työn organisoinnin nykyaikaistamiseksi joustavat työjärjestelyt mukaan lukien [---]. Työmarkkinaosapuolia kehotetaan kaikilla asiaankuuluvilla tasoilla tekemään tarvittaessa elinikäistä oppimista koskevia sopimuksia sopeutumiskyvyn ja innovaation helpottamiseksi. <i>(Työllisyyspolitiikan suuntaviivat vuodeksi 2002)</i> Työmarkkinaosapuolia kehotetaan osallistumaan aktiivisemmin alaansa kuuluvien työllisyyden suuntaviivojen määrittelyyn, toteuttamiseen ja arviointiin keskittämällä huomiota erityisesti työn organisoinnin nykyaikaistamiseen, elinikäiseen oppimiseen ja erityisesti naisten työllisyysasteen nostamiseen. <i>(Feiran Eurooppa-neuvosto)</i>
Koulutus	Työmarkkinaosapuolia kehotetaan tekemään sopimuksia, joiden perusteella edistetään erityisesti sellaisten työntekijöiden, joiden taidot ovat vähäiset, sekä ikääntyvien työntekijöiden mahdollisuuksia osallistua koulutukseen.. <i>(Komission tiedonanto – Eurooppalaisen elinikäisen oppimisen alueen toteuttaminen)</i> Tuodaan elinikäinen oppiminen entistä vahvemmin esille Euroopan sosiaalisen mallin yhtenä perustekijänä myös rohkaisemalla työmarkkinaosapuolia tekemään innovaatioita ja elinikäistä oppimista koskevia sopimuksia. <i>(Lissabonin Eurooppa-neuvosto)</i>
Liikkuvuus	Työmarkkinaosapuolten, jäsenvaltioiden ja yhteisön toimielinten on pyrittävä tehokkaammin varmistamaan siirrettävyyden parantaminen. Komissio kuulee työmarkkinaosapuolia [---] uusia lainsäädännöllisiä tai vastaavia toimia silmällä pitäen. [---] Jäsenvaltioiden tulee [---] sitoutua yhdessä komission ja työmarkkinaosapuolten kanssa ottamaan käyttöön ja kehittämään tällaisia välineitä, kuten eurooppalaista opintosuoritusten ja arvosanojen siirtojärjestelmää (EOAS), tutkintotodistusten eurooppalaisia liitteitä, Europass-todistusta sekä eurooppalaista opintokansion ja ansioluettelon mallia vuoteen 2003 mennessä. <i>(Ammattitaitoa ja liikkuvuutta koskeva komission toimintasuunnitelma)</i>
Aktiivinen ikääntyminen	Työmarkkinaosapuolten aktiivinen osallistuminen on keskeinen tekijä, jotta yleisessä poliittisessa lähestymistavassa voitaisiin onnistua. Työmarkkinaosapuolten tehtävänä on [---] neuvotella [---] työoloista, jotta saataisiin pidettyä ikääntyvät työntekijät työelämässä niin työntekijöiden ja työnantajien kuin talouselämän ja koko yhteiskunnankin eduksi. <i>(Raportti: Työvoimaosuuden nostaminen ja aktiivisen ikääntymisen edistäminen)</i>
Muutoksen ennakointi ja hallinta	Kuullaan työmarkkinaosapuolia ja pyritään määrittämään yhteisön tasolla rakennemuutoksiin sovellettava käytäntö, jota ohjaa pitkän aikavälin visio henkilöpääoman kehittämisestä. <i>(Perustamissopimuksen 138 artiklan 2 kohdan mukaisen työmarkkinaosapuolten kuulemisen ensimmäinen vaihe).</i> Eurooppa-neuvosto kehottaa työmarkkinaosapuolia etsimään keinoja, joilla yritysten uudelleenorganisointi voidaan paremmin hallita vuoropuhelun ja ennaltaehkäisevän lähestymistavan avulla. <i>(Barcelonan Eurooppa-neuvosto)</i>

Ehdotus:
NEUVOSTON PÄÄTÖS

kasvua ja työllisyyttä käsittelevän kolmikantakokouksen perustamisesta

Ehdotus:

NEUVOSTON PÄÄTÖS

kasvua ja työllisyyttä käsittelevän kolmikantakokouksen perustamisesta

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 202 artiklan,

ottaa huomioon komission ehdotuksen,¹

ottaa huomioon Euroopan parlamentin lausunnon,²

sekä katsoo seuraavaa:

- (1) Työmarkkinaosapuolet on otettu mukaan Luxemburgissa 20 ja 21 päivänä marraskuuta 1997 kokoontuneessa Eurooppa-neuvostossa sovitun koordinoitun työllisyysstrategian täytäntöönpanoon pysyvän työllisyyskomitean puitteissa. Komitea on perustettu Euroopan yhteisöjen pysyvän työllisyyskomitean perustamisesta 14 päivänä joulukuuta 1970 tehdyllä neuvoston päätöksellä 70/532/ETY³, sellaisena kuin se on muutettuna 9 päivänä maaliskuuta 1999 tehdyllä päätöksellä 99/207/EY⁴.
- (2) Kölnissä 3 ja 4 päivänä kesäkuuta 1999 kokoontunut Eurooppa-neuvosto otti käyttöön neuvoston, komission, Euroopan keskuspankin ja työmarkkinaosapuolten edustajien välisen makrotaloudellisen vuoropuhelun.
- (3) Lissabonissa 23 ja 24 päivänä maaliskuuta 2000 kokoontuneessa Eurooppa-neuvostossa määriteltiin tulevalle vuosikymmenelle uusi strateginen päämäärä ja sovittiin, että tavoitteeseen pääseminen edellyttää kattavaa strategiaa, johon olisi yhdistettävä rakenneuudistukset, Euroopan työllisyysstrategia, sosiaalinen suojele ja makrotalouspolitiikka. Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua koskevassa tiedonannossaan komissio korosti, että kolmikantakokouksen olisi edistettävä keskustelua näistä aiheista.
- (4) Laekenin Eurooppa-neuvostolle esittämässään yhteisessä kannanotossa työmarkkinaosapuolet totesivat, että pysyvän työllisyyskomitean uudistaminen ei johtanut vastaavaan kolmikantaneuvottelujen yhdentymiseen ja että komitea ei edistä niiden eri prosessien yhdenmukaisuutta ja yhteisvaikutusta, joissa työmarkkinaosapuolet ovat mukana.

Samassa kannanotossaan ne ehdottivat pysyvän työllisyyskomitean korvaamista kasvua ja työllisyyttä edistävällä kolmikantakokouksella, joka toimisi

¹

²

³ EYVL L 273, 17.12.1970, s. 25. Päätös muutettuna päätöksellä 75/62/ETY (EYVL L 21, 28.1.1975, s. 17).

⁴ EYVL L 72, 18.3.1999, s. 33.

työmarkkinaosapuolten ja viranomaisten välisenä neuvottelufoorumina Lissabonissa kokoontuneessa Eurooppa-neuvostossa määritellyn koko strategian osalta.

- (5) Laekenissa 14 ja 15 päivänä joulukuuta 2001 kokoontunut Eurooppa-neuvosto totesi työmarkkinaosapuolten halun kehittää neuvotteluita ja yhdistää ne paremmin Lissabonin strategian eri näkökohtiin. Barcelonassa 15 ja 16 päivänä maaliskuuta 2002 kokoontunut Eurooppa-neuvosto vahvisti tämän,

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla
Perustaminen

Perustetaan kasvua ja työllisyyttä käsittelevä kolmikantakokous (jäljempänä 'kokous').

2 artikla
Tehtävät

Kokouksen tehtävänä on varmistaa pysyvästi neuvoston, komission ja työmarkkinaosapuolten väliset neuvottelut ottaen huomioon perustamissopimus sekä Euroopan yhteisön toimielinten ja muiden elinten toimivalta. Tavoitteena on antaa työmarkkinaosapuolille mahdollisuus osallistua työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun perusteella Lissabonissa maaliskuussa 2000 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston käynnistämän ja Göteborgissa kesäkuussa 2001 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston täydentämän talous- ja sosiaalipoliittisen strategian eri osa-alueisiin. Kokous tukeutuu tässä neuvoston, komission ja työmarkkinaosapuolten toimintaan ja niiden eri neuvottelufoorumeilla käymiin keskusteluihin.

3 artikla
Kokoonpano

1. Kokoukseen osallistuvat valtioiden ja hallitusten päämiehistä koostuvan neuvoston kulloinenkin puheenjohtaja ja kaksi seuraavaa puheenjohtajaa, komission puheenjohtaja sekä työmarkkinaosapuolten edustajat.
2. Työmarkkinaosapuolten edustajien enimmäismäärä on 20, joka on jaettu kahteen yhtä suureen ryhmään, eli niissä on 10 työntekijöiden ja 10 työnantajien edustajaa.

Kumpaankin ryhmään kuuluu edustajia Euroopan tason alojen välisistä yleisistä organisaatioista tai erikoistuneista organisaatioista, jotka edustavat ylempiä toimihenkilöitä sekä pieniä ja keski suuria yrityksiä Euroopan tasolla.

Teknisestä koordinoinnista työntekijöiden ryhmässä vastaa Euroopan ammatillinen yhteisjärjestö EAY ja työnantajien ryhmässä Euroopan teollisuuden ja työnantajien keskusjärjestö UNICE.

4 artikla
Toiminta

1. Kokous pidetään vähintään kerran vuodessa, ja yksi kokous on pidettävä juuri ennen Eurooppa-neuvoston kevätkokousta.
2. Kokouksen puheenjohtajina toimivat yhdessä neuvoston senhetkinen puheenjohtaja ja komission puheenjohtaja.

3. Keskusteltavista aiheista päättävät yhdessä neuvoston puheenjohtaja, komissio sekä kokouksen työskentelyyn osallistuvat työntekijöitä ja työnantajia edustavat alojen väliset organisaatiot.
4. Kokouksen puheenjohtajat laativat Eurooppa-neuvostolle raportin kokouksessa käydyistä keskusteluista ja saaduista tuloksista.
5. Puheenjohtajat kutsuvat kokoukset koolle omasta aloitteestaan.
6. Edellä 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja työmarkkinaosapuolia edustaville kokouksen jäsenille maksetaan matka- ja oleskelukorvaus asiaa koskevien neuvoston säännösten mukaisesti.
7. Kokouksen työjärjestys laaditaan puheenjohtajien aloitteesta sen toimintaa koskevien sääntöjen asettamiseksi.

5 artikla
Kumoaminen

Kumotaan päätös 99/207/EY. Kumoaminen tulee voimaan päivänä, jona tällä päätöksellä perustettu kokous pitää ensimmäisen kokouksensa.

6 artikla
Voimaantulo

Tämä päätös tulee voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä*.

Tehty Brysselissä [...] päivänä [...]kuuta [...].

Neuvoston puolesta

Puheenjohtaja